

INFORMACIJA

O STATUSU PRIPREME NACIONALNOG AKCIONOG PLANA ZA SPROVOĐENJE GARANCIJE ZA DJECU 2026.–2030.

Evropska garancija za djecu predstavlja jednu od ključnih inicijativa Evropske unije usmjerenu na prevenciju i smanjenje siromaštva i socijalne isključenosti djece kroz obezbjeđivanje djelotvornog i jednakog pristupa kvalitetnim uslugama u oblastima obrazovanja i njege u ranom djetinjstvu, obrazovanja, zdravstvene zaštite, adekvatne ishrane, stanovanja, kao i socijalne i dječje zaštite.

Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije koordinira proces izrade Nacionalnog akcionog plana Garancije za djecu 2026-2030 (u daljem tekstu: NAP-a Garancije za djecu) uz podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, UNICEF-a i drugih razvojnih partnera. Proces se zasniva na principima međusektorske saradnje, participativnog pristupa i donošenja politika zasnovanih na dokazima, sa ciljem uspostavljanja održivog sistema podrške djeci koja su izložena riziku od siromaštva i socijalne isključenosti.

Tokom prethodnog perioda ostvaren je značajan napredak u pripremi dokumenta. Završena je Dubinska analiza u svrhu operacionalizacije Evropske garancije za djecu u Crnoj Gori, koja predstavlja prvu sveobuhvatnu analizu položaja djece u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti u Crnoj Gori. Analizom su identifikovane najranjivije grupe djece, procijenjena dostupnost i kvalitet usluga, prepoznate ključne prepreke u ostvarivanju prava djece i definisane preporuke za unapređenje javnih politika i sistema podrške.

Nalazi analize ukazali su da su među najznačajnijim izazovima nedovoljno razvijena međusektorska koordinacija, fragmentiranost usluga, neujednačena dostupnost podrške između regiona, ograničeni kapaciteti pojedinih sistema i nedovoljno razvijeni mehanizmi za praćenje rezultata i razmjenu podataka između institucija. Istovremeno, analiza je potvrdila potrebu za jačanjem integrisanog pristupa u radu sa djecom i porodicama, naročito kada je riječ o djeci koja se suočavaju sa višestrukim oblicima ranjivosti.

Na osnovu nalaza Dubinske analize razvijena je Teorija promjene, koja predstavlja metodološki okvir za definisanje strateških ciljeva, mjera, aktivnosti, indikatora i očekivanih rezultata NAP-a Garancije za djecu. Ovaj pristup omogućio je da se planiranje mjera zasniva na jasnoj povezanosti između identifikovanih problema, planiranih intervencija i očekivanih promjena u položaju djece.

U cilju pripreme dokumenta sproveden je obiman proces internih konsultacija sa ključnim institucijama nadležnim za sprovođenje Garancije za djecu, uključujući Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. Kao rezultat sprovedenih konsultacija definisana je većina mjera, aktivnosti i indikatora koji će činiti sadržaj Nacionalnog akcionog plana.

Predložene intervencije strukturirane su oko nekoliko ključnih ciljeva, od kojih je važno naglasiti one koji se odnose na potrebu osiguravanja funkcionalne međusektorske

saradnje sprovođenjem integrisanog pristupa u zaštiti djece, uspostavljanje održivih mehanizama finansiranja usluga i programa podrške za djecu i porodice i unapređenju integrisanog pristupa u planiranju i pružanju usluga za djecu i porodice.

Mjere predviđaju uspostavljanje nacionalnih i lokalnih mehanizama koordinacije, razvoj sistema razmjene podataka između sektora, unapređenje procedura međusektorskog upućivanja djece, razvoj multidisciplinarnih timova, standardizaciju usluga, unapređenje njihove dostupnosti u ruralnim i manje razvijenim područjima, kao i razvoj modela zajedničkog finansiranja usluga i programa podrške.

Posebna pažnja biće posvećena operacionalizaciji mjera koje zahtijevaju intenzivnu saradnju između sistema socijalne i dječje zaštite, obrazovanja, zdravstva i lokalne samouprave. U tom smislu planirano je pilotiranje odabranih aktivnosti u saradnji sa jedinicama lokalne samouprave i relevantnim institucijama.

Pilot aktivnosti biće usmjerene na testiranje modela međusektorske koordinacije, rad multidisciplinarnih i međusektorskih timova, primjenu procedura međusektorskog upućivanja djece, razvoj modela razmjene podataka između institucija, kao i pilotiranje modela zajedničkog finansiranja usluga i programa podrške za djecu i porodice. Rezultati pilot aktivnosti koristiće se za dodatno unapređenje predloženih rješenja i njihovu postepenu primjenu na nacionalnom nivou.

Proces izrade NAP-a Garancije za djecu sprovodi se uz kontinuiranu podršku UNICEF-a i Evropske unije. U cilju obezbjeđivanja održivosti planiranih intervencija i realnog planiranja njihove implementacije, UNICEF je obezbijedio angažovanje međunarodnog eksperta finansijske struke za podršku Ministarstvu socijalnog staranja, brige o porodici i demografije u procesu budžetiranja Nacionalnog akcionog plana.

Podrška eksperta obuhvatiće procjenu troškova planiranih mjera i aktivnosti, analizu fiskalnih implikacija, identifikaciju potencijalnih izvora finansiranja, uključujući nacionalni budžet, IPA fondove i druge razvojne instrumente Evropske unije, kao i izradu preporuka za faznu i održivu implementaciju planiranih intervencija. Rezultati ovog procesa predstavljaju osnov za definisanje finansijskog okvira Nacionalnog akcionog plana.

Dodatno, uz podršku UNICEF-a, kroz princip dječije participacije omogućeno je i uključivanje djece u proces izrade NAP-a.

Pored toga, Ministarstvu je obezbijeđena dodatna tehnička pomoć kroz IPA III tekući projekat Evropske unije, vrijedan 1.918,500EUR usmjeren na podršku finalizaciji Nacionalnog akcionog plana za sprovođenje Garancije za djecu I pripremnih aktivnosti za pilotiranje istog. Tehnička pomoć obuhvata podršku u finalizaciji logičkog okvira dokumenta, razvoju mehanizama koordinacije i upravljanja, definisanju sistema praćenja dječijeg siromaštva u skladu sa standardima EU-SILC-a, unapređenju indikatora za mjerenje rezultata, planiranju pilot aktivnosti i razvoju preporuka za institucionalizaciju predloženih modela saradnje kao i sprovođenje informativnih kampanji na lokalnom nivou kako bi se djeca, roditelji i relevantni akteri upoznali sa dostupnim uslugama i pravima koja proizlaze iz Garancije za djecu.“Kroz navedenu podršku biće dodatno ojačani kapaciteti institucija uključenih u sprovođenje Garancije za djecu, unaprijeđena međusektorska koordinacija i stvoreni preduslovi za efikasnu implementaciju mjera nakon usvajanja Nacionalnog akcionog plana.

U narednom periodu planirano je finalizovanje preostalih mjera, aktivnosti, indikatora, mehanizama praćenja i finansijskog okvira Nacionalnog akcionog plana. Nakon završetka tog procesa, Ministarstvo će organizovati konsultacije sa Evropskom komisijom radi dodatnog usaglašavanja dokumenta sa ciljevima Evropske garancije za djecu i relevantnim politikama Evropske unije.

Po okončanju konsultacija sa Evropskom komisijom, Ministarstvo će sprovesti javnu raspravu o Nacrtu nacionalnog akcionog plana, kako bi se obezbijedilo učešće svih zainteresovanih strana u njegovom konačnom oblikovanju.

Nakon sprovedene javne rasprave i finalizacije dokumenta, Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije dostaviće Vladi Crne Gore Predlog nacionalnog akcionog plana za sprovođenje Garancije za djecu 2026–2030 na razmatranje i usvajanje.